

L. Simon László avatóbeszéde, Sztruga, 2013. augusztus 22.

„A nagy költők nem váratlanul szólalnak meg, nem derült égből, mint az isteni kinyilatkoztatások. A népek életében messze visszamenőleg meg lehet állapítani, mikor estek vajúdasba, hogy megszüljék a rendkívüli fiút. A nemzet, a nagy család előre készülődik az eseményre.

Előre kioktatja a dajkákat, akik az újszülöttet ápolni fogják, szájába adják az anyanyelv szavait. Megtisztítja a szavakat is. Aztán tanítókat nevel, akik a fiút irányítani fogják. Iskolakönyvekről éppúgy gondoskodik, mint a nagybácsik ajándékairól és dorgálásáról. Jóbarátokat és vetélytársakat szemel ki, akik majd védik és ösztökélik. Az egész ország egy izgalom. [...]

Az izgalom, a láz oka, mint mindig, most is az: meg tud-e újulni ez az ország? A népek újkori nagy versenyében megállja-e helyét? Lesz-e egyáltalában magyarság, a nagy múlt után a jövő nem a halált tartogatja-e az ő számára?”

Az 1902 és 1983 között élt magyar író és költő, Illyés Gyula kezdte e mondatokkal Petőfi Sándorról szóló könyvét, azt a könyvet, amelyet számtalan nyelvre lefordítottak, köztük szerbre, bolgárra, horvátra, szlovénra, s amely könyvből megérthették a magyarul nem értő olvasók is, mit jelent a már méltán világhírű, 1823 és 1849 között élt lánglelkű magyar költő tündöklő élete és költészete az elmúlt kétszáz évben született magyarok számára. Mert valóban vajúdott a nemzetünk a XIX. század első felében, s ennek a fájdalmas folyamatnak a haza függetlenségének a megteremtése, nyelvünk és kultúránk megmentése volt a tétje. És ebben a hatalmas küzdelemben éppen egy fiatal, mindösszesen 26 évet élt költő lett a főszerep, aki élete néhány éve alatt az 1848-as forradalomban vállalt főszerepe és a szabadságharc csatáiban való aktív katonáskodása mellett oly hatalmas terjedelmű és értékű művek sorával gazdagította a világirodalmat, amire csak zseniális tehetséggel megáldott emberek képesek.

Petőfi Sándor talán a legismertebb magyar költő a világon, ha műveit nem is, de nevét és irodalmi hatását mindenütt ismerik a művelt világban. És ugyan a költészet és a költők szerepe nagyon megváltozott az elmúlt évtizedekben, az irodalom fogalma és az olvasás gyakorlata, az írás metodikája is döbbenetes erejű átalakuláson megy át az elmúlt évtizedek mediatizált világában, Petőfi és a hozzá hasonló fényű állócsillagok megkérdőjelezhetetlen értékűvé és jelképpé váltak. Éppen ezért olyan felemelő dolog számomra, hogy Petőfi nyelvén, ezen a titokzatos nyelven szólíthatom meg önöket, s bízom abba, hogy nem csupán az angol vagy a macedón fordításra, hanem az anyanyelvem hangzására is tudnak figyelni. Két évtizedes írói, irodalmári múlttal a hátam mögött én is éppen úgy vagyok a saját nyelvemmel, mint ahogy azt a nagyhatású magyar költő és író, az 1885 és 1936 között élt Kosztolányi Dezső írta: „Csak anyanyelvemen lehetek igazán én. Ennek mélységes mélyéből buzognak föl az öntudatlan sikolyok, a versek. Itt megfeledkezem arról, hogy beszélek, írok. Itt a szavakról olyan régi emlékképeim vannak, mint magukról a tárgyakról. Itt a fogalmak s azok jelei végzetesen, elválaszthatatlanul összeolvadnak.”

Nekünk magyaroknak nagyon sokat jelent az 52. alkalommal megrendezett sztrugai nemzetközi költőtálalkozó, amelynek története során olyan kiváló költőink kapták meg az Aranykoszorú-díjat,

mint 1968-ban Nagy László, vagy 1992-ben az a Juhász Ferenc, akinek augusztus 16-án ünnepeltük a 85. születésnapját. Nekünk magyaroknak nagyon sokat jelent, hogy macedón barátaink számára is fontos Petőfi Sándor emlékének az ápolása, hiszen 2012 óta emléktáblája van Szkopjében, a róla elnevezett utcában. Nincs annál felemelőbb, hogy íróként és politikusként én adhatom át önöknek országunk ajándékát, Pető Hunor szobrászművész bronzszobrát, abban bízva, hogy macedón olvasók ezrei fognak megállni e szobor előtt, s felidézni Petőfi most már macedónul is olvasható verseit, hiszen a Világirodalom Csillagai elnevezésű irodalmi sorozatban Paszkal Gilevszki fordításában hozzáférhetővé váltak. Ezúton köszönöm meg Paszkal Gilevszki és a kiadó munkáját, valamint Elizabeta Kancheska Milevska kulturális miniszterasszony támogatását és Bencze József nagykövet úr áldozatos, a magyar irodalom szolgálatában is elvégzett munkáját.

Az egyik legtermékenyebb magyar regényírónak, az 1825 és 1904 között élt Jókai Mórnak, Petőfi barátjának az 1898-ban leírt sorai jutnak eszembe:

„Szobrod előtt állok: beszédét hallgatom.

Mert beszél a szobor, csak érzék kell hozzá, amely meg tudja hallani, mit?

Az érc lát, a kő érez, ha emberi alakot öltött.

E szobrot egy nép szerelme teremté, s amit a szerelem hoz világra, annak élete van. S ha szülője halhatatlan, szülötte is az lesz.

Ötven év múlt el azóta, hogy szavad felhangzott: Talpra magyar! s még mindig hangzik.

A honfíkötettségnek soha sincs pihenése.

Küzdünk, fáradunk, védjük a hazát, a szabadságot, a nemzetiséget. Te mondtad, azt tesszük.

Körüljártad e kerek földet, megismerted minden népét: ahogy azok megismerték a te műveidből a mi nemzetünket s visszatértél azzal a szóval, hogy »hazánk még mindig bokréta rajta«. [...]

Új világ, új szellemélet támadt szerte a hazában, de ebben az új életben mind saját megálmodott, megjósolt eszményképeidre ismersz.

S akár hová nyitsz be széle e hazában, palotába vagy kunyhóba, saját képmásodat látod szembejönni; otthon vagy mindenütt: kastélyok csarnoka, nádas tetők pítvara, virágos rét, dalaidtól zendül.

Majd mikor meghallod félszázad évfordulóján azt a felriadó üdvkiáltást, amit egy erős dandár zendít fel szobrodhoz – mert az a kis csoport, a szellem harcosainak, a szabad szó úttörő munkásainak csoportja, akit te vezettél, azóta dandárrá nőtt fel –: fölébreds-e arra? megszólalsz-e arra? Szavadat meghalljuk, kik akkor ott leszünk, lelkünkbe bezárjuk és követni fogjuk...”

Köszönöm megtisztelő figyelmüket.